

САГА ОЛОХ

2018 сыл
Ахсынньы
28 күнэ
БЭЭТИНСЭ
№ 100
(11556)

12+

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

САРГЫЛААХ САҢА 2019 СЫЛЫНАН!

Ытыктабыллаах Саха сириг олохтоохторо!

Эһигини барыгытын Саха Өрөспүүбүлүкэтин салааларынан аатыттан уонна тус бэйэм кэлэн иһэр саргылаах Саҥа Дьылынан уонна Ороһуоспанан итиитик-истинник эбэрдэлибим!

Кизин нэлэмэн Сахабыт сириг куораттарын уонна бөһүөлэктэрин олохтоохторо, билиги бары, кириэмил курааннарын охсуутун долгуһа күүтэбит. Саҥа дьылы аастыт сыл аһалыт бары үтүө күнүргүгэр махтана көрсөбүт.

2018 сылга өрөспүүбүлүкэбит олохтоохторо үлэһэ, наукаҕа, искусствоҕа, устуорка бэртээхэй ситиһиллэннилэр. Сахабыт сиригэр элбэх саҥа ыал үөскээтэ, үгүс кырчаан дьон күн сириг көрдө. Өрөспүүбүлүкэбит нэһилиэтинэһэллэх пууннарыгар олох-дьаһах, онорон таһаарыы кэккэ эбийиэктэрин тутан үлэһэ киллэрдэбит.

Аастыт сылга Сахабыт сириг олохтоохторо улахан алдьатыллар халаан уутун содулун тусаратыыга түмсүүлээхтэрин, биер сомого буолалларын көрдөрүлэр. Бөһүөлэктэригизин кэниги 18 сылга кэлбэтэх улахан уу ыла сырытты. Онуоха билиги бары биергэ, дьон кыһалбатыттан туора турбакка, эмсэһэлээбиттэргэ көмөлөһөн, халаан содулун кэмизгэр үмүртүтүбүт. Ити, билиги түмүстэхпитинэ, туу баһар кыһаар кыһалтаахтыгын туохулуур!

Саҥа дьылтан билиги, биллэн турар, үтүөнү, үгүһэйи, саҥа хамсааһыннары күүтэбит. Былааннарбыт төрөөбүт дойдубутун кыттабыллар ситимнээхтэр. Өрөспүүбүлүкэбит сайдыыта билиги барыбыт үлэбит түмүгүттэн, биергэ буолубутуттан уонна элпизтинэһититтэн тутулуктаах.

Сахабыт сиригэр биллэриллибит Сомоголоһуу сылыгар хас биерди олохтоох сайдыллар өрөспүүбүлүкэһэ кыһалтаах-уохтаах, модун Арасылылаа олорорунан кизин туттарыгар дьулуһуохпут. Билиги бары биергэ эрэ буоллахпыттына, иннибит бизки эрэллээхтик хардыылыыр, хайа баһарар тургуутуулары аһар уонна уустук сорукутары толорор кыһалтаахтыгын!

Күндү сахам дьонно!

Билиэһэ олоххо күүтү-саньэни, эрэли чугас дьоммут сылаас тапталга биерэр. Үлэбититтэн кэһэрбитигэр билиэбитигэр эрэни күүтэр, ыраахан түгэммитигэр өйүүр-убуур, санаабытын көтөһөр, кыайыбытыгар тэнгэ үөрсэр дьоммут – кинилэр. Онно дьыһ кэргэн – хас биердибит олорор саамай сүрүн, саамай күндү!

Саҥа дьылга эһиги олоххутугар сырдык, үтүө күнүгэр үүнүүнүгэр, хас биерди билиэһэ эйэ ытыктабыл, баай-дуол, дьол-соргу олохсуйдун. Чэһизин-чэбдик буолун, бэйэ-бэйэбитигэр, чугас дьоннугутугар харыстабыллаахтык, болгомтолоохтук сыһыаннаһын! Бары баһа санаабыт туоларыгар, табылларыгар баһарабын!

Айсен НИКОЛАЕВ,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана

Күндү биер дойдулаахтарбыт!

Аһан эрэр 2018 сыл дойдубут устуоруйатыгар ураты умнуллубат түгэнигэр каалларда, үлэ-хамнас бары хайыскаларыгар ситиһиллэри тосхойдо. Үүнэр 2019 сыл өрөспүүбүлүкэбитигэр Сомоголоһуу сылынан биллэрилиннэ. Бары биергэ түмүсүн сомголоһон, үтүө суобастаахтык үлэһээтэхпитинэ, үлүһэй түмүктэр саарбаһа суох кэллэхтэрэ. Чурапчылар бары биергэ сизгитиһэн сырыттаахпыттына, олохпут суола туруктаах буолуоһа, дьонун хардыылар түстэниэхтэрэ, төрөөбүт түөлбөбит сайдыаһа.

Күндү дьоммут сорукутар – баһырайдар уонна элпизтинэһтээхтэр. Сахалыы мындырдык дьаһанан олордохтутуна, өссө чэһизин кыайылылаах тахсыахтаахтык. Саҥа сыл эһиэхэ биз уонна байылыат олору түстээтин, дьолу-үөрүүнү тосхойдун, инниккэ эрэли кыһалтаатын! Эһиэхэ баһарабыт кыһалнах доруобуйаны, үтүө-кэрэ улартыылары. Эйгээх күөх халлаан аһыгар үлүн дьоллоох олоһу!

Эбэрдэни кытта Михаил ГУЛЯЕВ,
Семен НИКИТИН, Павел ПИНИГИН.

Убаастабыллаах Чурапчы улуунун олохтоохторо!

Кэлэн иһэр иһэр саргылаах Саҥа дьылынан "Россия Ийэлэрэ" Чурапчытаабы түмүү аатыттан итиитик-истинник эбэрдэлибим!

Баһарабыт тус олоххутугар санааттан саҥа ситиһиллэри, чөл доруобуйаны, үлэбитигэр-хамнаскытыгар түмүллэр түмүктэри, арыллар саҥа аартыктары, илгээх дьыһ кэргэннэригэр дьолу-соргуну! Тус ситиһиллэрит симэх буолан симэниин, үөрүүнү ууттаатын, санааны сайыннардун, үөрүүнү үксэттиин!

А.А. НОГОВИЦЫНА,
Бүтүн Россиятаабы "Россия Ийэлэрэ"
уопастыбаннай хамсааһын Чурапчытаабы
түмүүтүн салаааччыта.

Күндү улууспут олохтоохторо, ыалдьыттар!

Хас биерди кини сырдык кэми кэрэһэли, үтүө түгэнигэр ыралыы, үлэһэ, олоххо ситиһиини, кыайылыны-хотууну күүтэр кэтэһиллээх бырааһынныгынан – Саҥа дьылынан, үүнэр 2019 сылы көрсөр дьоро кэминэн, Чурапчы улуунун дьаһалтатын уонна улуус дьокутааттарын Сэбиэтин аатыттан итиитик-истинник эбэрдэлибим!

Аһан эрэр 2018 сыл билиги улууспутугар араас ситиһиллэри бэлэктээтэ. Ол тэтими тутан, инникитин даһаны улууска тыа хаһаайыстыбата онорон таһаарар үлэтигэр, социальнай-экономическай сайдыытыгар, нэһилиэтинэһэ өгөнү онорууга, үөрэби, култуураны, устуорду уонна физкултуураны салгыы сайыннарыыга бэлэктэммит кирбиилэр, кэскиллээх былааннар кизгэр.

Ытыктабыллаах Чурапчыбыт ытык-мааны дьонно-сэргэтэ, кизгэр кэрэ-бэлиэ дааталардаах 2019 сылы көрсө, өйбүтүн – санаабытын, сатабылыбытын, биергэ түмүн үлэһээбит-хамсыабын! Эһиги күүстээх санаабытыгар, инниккэ дьулуруахтутугар эрэнибим.

Бу үүнэр 2019 сыл барыгытыгар биз туруу, байылыат олору, санааттан саҥа ситиһиллэри, үрдүктэн-үрдүк чытчааллары тосхойдун! Санаабыккыт барыта сатаннын, дьыһ кэргэннэригэр, чугас дьоннугут бары дьоллоох буоллуннар!

Андрей НОГОВИЦЫН,
Чурапчы улуунун баһылыга,
Афанасий ЗАХАРОВ,
улуус дьокутааттарын Сэбиэтин
бэрэссэдээтэлэ.

Ытыктабыллаах Чурапчы улуунун олохтоохторо!

Бука барыгытын кэлэн иһэр Саҥа 2019 сылынан итиитик – истинник эбэрдэлибим!

Аһан эрэр сылга Модун Россия норуот дьылгытын, кэскилин туһугар үгүс үтүө түмүктэри, саҥа кирбиилэри ситистэ. Тапталлаах Сахабыт Сирэ саҥа сабахтары арыар. Үрдүк ситиһиллэргэ дьулуһар.

Кэлэр кэмизгэ Чурапчы улууһа өссө да эрчимнээхтик сайдыа дьин эрэнибим. Бука бары сайдыытуһугар санаабытын, күүспүтүн холбуобун!

Күндү Чурапчы улуунун дьонно-сэргэтэ! Үүнэр дьылга бука барыгытыгар Үтүө Турук, Барба Байылыат, үрдүк ситиһи, дьол-соргу, ыраас таптал тосхойдун!

Федот ГУМУСОВ,
Российской Федерация
Судаарыстыбаннай Дууматыгар
дьокутаат.

Ытыктабыллаах Чурапчы нэһилиэгин дьонно – сэргэтэ, бар дьоммут!

Эһигини барыгытын үүнэн иһэр Саҥа 2019 сылынан итиитик – истинник эбэрдэлибим! Бу түмүктэнэн эрэр сыл билиги нэһилиэгитигэр, Чурапчы сиригэр – уотугар үрдүк көрдөрүүлэрдээх, элбэх кыайылардаах сыл буолла. Үгүс таһаарылаах, үтүө түмүктэрдээх түгэнигэрбит – бу хас биердибит түмсүүлээх үлэбит ситиһиллэ, сөлөөх суолу тутуһан иһэрбит туохтаа буолар.

Күндү биер дойдулаахтарбыт! Саҥа 2019 сылга дьон – дьаһах ырааһынан түмүһүн! Үөрүү – өрөөһү үөрдэһэ сырыттылар! Дьон – соргу кизгэ далаһынаах олох аартыктарыгар тосхойо турдун! Саҥа Дьылынан! Саҥа Дьолунан!

Алексей ЕГОРОВ,
«Чурапчы нэһилиэгэ» МТ дьаһалтатын
баһылыгын э.т.
Евгений ПОПОВ,
Чурапчы нэһилиэгин
дьокутааттарын Сэбиэтин
бэрэссэдээтэлэ.

Бүтээгдэхүүн

БУОЙУН-УЧУУТАЛЫ АХТАН-САНААН

Ахсынны 21 күнүгэр Одьулуунга Аба дойдун сариитин, педагогическай үлэ бэтэрээни, Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын үтүөлээх үлэһитэ, Чурапчы улуунун Бочуоттаах гражданина Михаил Прокопьевич Ефимов төрөөбүтэ 100 сылыгар анаммыт ахтан-санаан, кэриэстээн ааһар күн буолла. Буойун-учууталы, төрөөбүт дойдутун патриотун өйдөөн-санаан, кини үрдүк аатыгар махтанан, сүгүрүйэн ааһары, биер дойдулаахтара сарсыардаттан, оскуола оҥотуттан кырдыабаһыгар тийэ, аграрнай техникумга аһаас уруктарга, оскуола үөрэнээччилэрин линейкатыгар, үөрүүлээх мунньахха сырыттылар.

Бу бэлиэ күн аҕаларын сырдык аатын ааттат, төрөллүт оҕолоро—Ольга, Прокопий, Алексей, Ульяна, Пелагея, Елизавета, Екатерина кэлбиттэр. Улахан уола Прометей уталыттылыбат наадаҕа сылдыарынан, кыттыны ылбата. Оҕолорун сэргэ сизинэрэ бааллар. Михаил Прокопьевич олобун, үлэтин, бойобуой суолун көрдөрөр. Билбит билибин, көрбүт көрүүбүн, мустут муньуубун, үрүлүйэр үрүн

көлөһүмүн, харалыйар хара көлөһүмүн, дьонно-сэргэбэ биэрбигинэн, дьоллоохпун, онон кизин туттабын" дигэн быыстапка туруоруллан, дьон-сэргэ болгомотун тарта. Үйэ анаарыттан ордук кэмнэ суруйан хаалларбыт күнүктэрэ (дневник), төрөөбүт нэһилиэтин Бастын дьонно киллэриллибит "Бочуот кинигэтин" онорбута, бойобуой наҕараадалара ойуччу сэнээрини ыллылар.

М. П. Ефимовка анаммыт устуоруйа уонна обществознание учууталларын "Мин бастын уруогум" өрөспүүбүлүкэтээди педагогическай маастарыстыба куонкуруһугар Чурапчы, Ханалас, Мэнэ Ханалас, Амма улуустарыттан 6 педагог кыттыны ылла. Ол курдук Чурапчыттан Одьулуун орто оскуолатыттан Руслан Карпов, Одьулууннааҕы аграрнай техникум маастара Иван Павлов, Одьулуун оскуолатын учуутала Лидия Саввина, Ханалас улуунун Төхтүр орто оскуолатын учуутала Анна Варламова, Амма улуунун Болугур орто оскуолатын учуутала Евгения Местникова, Мэнэ Ханалас улуунун Майа орто оскуолатын учуутала Александра Гурьева, "В мире денег", Чурапчы улуунун С. А. Новгородов аатынан орто оскуолатын учуутала Любовь Макарова араас тизмэлэринэн уруктары ыттылар. Дьүүлүүр субэҕэ улуустааҕы үөрэх управлениеттэн, М. П. Ефимов оҕолоро үлэлээтилэр. Түмүкэ Любовь Макарова "Дойдубут 1930—1940 сыллардааҕы устуоруйата Дьэкиимэптэр дьиз кэргэн холобуругар" уруога бастаата, иккиннэ Руслан Карпов "На пути к жизненному успеху" дигэн уруогу ыттан ылла, үһүс мизэст Александра Гурьева "В мире денег" уруога буолла.

Оскуола үөрэнээччилэрэ Михаил Прокопьевичка анаммыт линейкаларга буойун-учууталга, төрөөбүт нэһилиэтин үөрэтигэ элбэх сыратын биэрбит, үүнэр көлүөнэҕэ бэйэтин олобунан, үлэтинэн холобур буолбут дьонуннаах килиэхэ махтаныы, кини кэриэһигэр сүгүрүйүү бэлиэтинэн барда.

Эбиэттэн иккис ытыллыбыт үөрүүлээх дьаһалга

нэһилиэх баһылыга Людмила Ефремова Михаил Прокопьевич үлэтин, олобун туһунан дакылааты онордо. Итиннэ кинини Аба дойдутун көмүскээһингэ кырыктаах кыргыһыга кыттыбыт буойун, хаанын тохтут инбэлиит, ураты суоллаах-иистээх учуутал, кыраайы үөрэтээччи, "Өлүк таппала" сэтэни, хоһооннору суруйбут суруйааччы быһыытынан сыаналаата. Оҕолоро аҕаларын суолун батан, улуус, өрөспүүбүлүкэ кизин туттар үлэһиттэрэ буолбуттарыттан нэһилиэк кизин туттарын эттэ. Ордук суут-сокуон үлэтигэр, үөрэхтээһин эйгэтигэр үрдүк ситиһиилээхтэрин бэлиэтээтэ. Ол туһунан улуустааҕы үөрэх управлениета Ефимовтарга "Учууталлар династиялара" ааты инэрбитэ буолла.

Улуус киин библиотекэтин сэбиэдиссэйэ Вера Аполлонсэна Платонова "Буойун-учуутал дьонун оҕо" кинигэ сурахтэниитин иилээн-саҕалаан ытта. Кинигэни кириин тылыттан саҕалаан, хас биридди түһүмэхтэрин сипилии ырытта. Бэлиэ күнгэ ыгырыллан кэлбит ыалдьыттар—улуус баһылыга Андрей Тимофеевич Ноговицын, СӨ Конституционной суутун судьуйата Игорь Игнатьевич Николаев, үлэ, аэиация бэтэрээни Николай Ильич Дьыдаев, култуура бэтэрээни Мария Андреевна Герасимова, о. д. а. эбэрдаларын тизтиллэр.

Буойун-учуутал дьонуннаах оҕолон ахтан-санаан, төрөөбүтэ 100 сылын бэлиэтиир дьаһалга талба талааннаахтар ырыалара-тойуктара дьизэрэйдэ, сахалыы саймаархай үнүү тардылынна.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Ыччат бэлиитикэтэ

ЫЧЧАПЫТ ҮЛЭЛЭЭХ БУОЛАРЫН ТУҢУГАР

Ахсынны 11-12 күннэригэр Нерюнгри оройуонугар Чурапчы күннэрэ үрдүк таһымнаахтык ытыллыбыттар. Чурапчы дэлэгээссийэтэ араас хайысхалаах, кизин хабааннаах үлэ ытылларыгар сөбүлэннэри түһэрсэн кэллэ. Олортон биер хайысхатынан ыччат үлэлээх буолуутугар анаммыт сөбүлэн буолар. Бу туһунан улуус баһылыгынын үп уонна экэниэмикэ боппуростарыгар солбуйааччы Иннокентий Константинович Матвеев сипилии кэпсиригэр көрдөстүм:

Бастагы Ил Дархан Егор Борисов дьаһалынан 2018 сыл биһиги өрөспүүбүлүкэбитигэр Дьарыктаах буолуу сылынан биллэриллэбитэ. Ол чэрчитинэн, улууска олунньу ыйга хамыһыһа тэриллэн, тустаах былааны ылыммыта. Сүрүн хайысхатынан олохтоох ыччаты бырамыысыланнаска үлэлэтии буолар. Хамыһыһа үлэтэ суох дьон үлэ булалларыгар аналлаах дьаһаллары тэрийэр. Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн «Местные кадры в промышленность» бырайыак үлэтии турар. Бырагыраама чэрчитинэн быйыл улуус дьаһалтата, улуустааҕы дьарыктаах буолуу киинэ, уопастыбаннай тэрилтэлэр холбоһуктаах кизин өрүттээх үлэ-хамнас ытыллына. Ол курдук, кулун тутар ыйга өрөспүүбүлүкэ дьарыктаах буолуутугар кизинин судаарыстыбаннай Кэмитиэтин көһө сылдыар муньаҕа буолбута. Маны тэнэ, Нерюнгри оройуонуттан икки улахан хампааньна — "Якутголь"

ААУо уонна «Колмар» чоҕу хостуур хампааньна бэрэстэбиитэллэрэ кэпсирэр бырамыысыланнаска үлэлээн баҕалаах ыччаты кытта көрсөн кэпсэллэтиллэр. Барыта 70 ыччаттан 16 эдэр киһи собеседованиени ааспыт. Бу ыччаттар "Ар-ы" үөрэх киинигэр оробуочай идэҕэ саналыы бэлэмнээһини ааспыттара. Ол кэминтэн Нерюнгри оройуонугар практикаҕа, стажировкаҕа сылдыаргытара. Билигин 7 оҕо ситиһиилээхтик үлэтии сылдыар.

Быйыл сайынныттан Чурапчытааҕы колледж иһинэн тэриллэн үлэтиир оробуочай кадрдары бэлэмниир иһин үлэ көрдөнөр ыччакка бырамыысыланнаска сыһааннаах тустаах идэҕэ куурустары

саҕалаата. Кэники сылларга эдэр ыччат бырамыысыланнаска барарыгар хамсааһын тахсан эрэр. 5-6 сыл анараа өттүнээди көстүү буолбатах, билинни ыччат коммуникабельнай, атын сиргэ үлэтии бара сатыыр. Чабылхай холобурунан, «Анаабыр Алмаастара» хампааньнаҕа, мин ааҕарбынан, 30-40 Чурапчы ыччата үлэтии сылдыар. Бу улахан хампааньна тыа ыччата бырамыысыланнаска үлэтииригэр суолу аспыта. Онтон ыла үгүс ыччат «Анаабыр Алмаастара», "Алроса", "Алроса Ньурба" уонна да атын көмүс хостуур хампааньналарга үлэтииллэр. Биһиги улууспут дьаһалтата

Нерюнгри куоракка ыта сатыыр. Того диэтэххэ, суола-иһэ үчүгэй уонна чугас, массыынанан 12 чааһынан тийэбин. Маны тэнэ биергэ добордоһон, шэфтэһэн үлэлээбиллэри 40-тан тахса сыл буолла. Ол иһин Чурапчы дьонугар-сэргэтигэр Нерюнгри чугас.

Нерюнгри оройуонугар ытыллыбыт Чурапчы күннэригэр тийэн, улахан хампааньналары кытары кизин хабааннаах кэпсэтиллэри, оробуочай көрсүлүүлэри тэрийдибит. Маны таһынан оройуон дьаһалтатыгар кизин ыгырылаах төгүрүк остуол ытыллыбыта. Дьаһал түмүгүнэн улуус дьаһалтата, «Колмар» хампааньна, улуустааҕы дьарыктаах буолуу киинэ уонна Чурапчытааҕы колледж төүрт өрүттээх сөбүлэннэ иһин баттастыбыт. Сөбүлэн сыалынан-соруу-чан-үлэҕэ нэадыар тыа ыччатын мизстэтигэр үөрэтии. Ол эбэтэр, колледж баазагыгар бу хампааньнаҕа ирдэниллэр тустаах идэлэргэ үөрэтии, бэйэлэригэр практикалары ыттан, үлэҕэ ылыы буолар. Онон биер-икки сылынан бүтэр үлэ буолбатах. Сыл айы манньк тизмэһэн ыччат ахсаанын улаатыннарар иһэр баҕалаахпыт. Нерюнгри оройуона биергэ үлэлэһэргэ, эдэр үлэһиттэр олоорор усулуобуйаларын тулсарыыга, олохсуйан хаалалларыгар бэлэмнэр.

Марфа ПЕТРОВА.

И.В. ЯДРЕЕВ, Чурапчы улуусун
прокурора, юстиция субэһитэ.

12.2018 с. офортка бичиргээнийг.

Хайнхат бичээхэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бичээхэ Вэрилиннэ: 16 ч 00 м. "Сана олох" редакционной-издательский холбооноо 27.12.2018 с. оффотка бичээхэ Типография гадарына: 678870. Чуралч сап. Карл Маркс үүл. 28 "а" Индекс: 54907. Хайнхат издизлэа икитэ: олтуурунуунаа үөнэ бэтинсэа тэгсэр